

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVK05
VT2024
Handledare: Maria Hedlund

Under det demokratiska täcket

*Agonistiska och deliberativa demokratiideal i svensk feministisk debatt
rörande transfrågan 2018*

Maja Ragnarsson

Abstract

This essay aims to examine how the Swedish feminist debate about trans inclusive feminism in 2018 can be described in terms of agonistic and deliberative democratic ideals. The ideals are being operationalized by Habermas' deliberative theory and Mouffe's agonistic theory. To analyze the material a critical discourse analysis is being used and 13 opinion pieces are being analyzed. They are all written by feminists and published in Swedish newspapers between January 17th and February 25th 2018. In order to examine the overall research question, the analysis asks how the texts describe the debate, earlier texts, arguments and writers, how they describe feminism and what the goal of the debate seems to be. The results show that different parts of the debate can be described in terms of both of the ideals, and that most of the texts consist of ideas that can be linked to both. This shows an inconsistent attitude towards the democratic conversation; it could however be explained by the question being about inclusion, which is an essential condition in both ideals.

Nyckelord: Feminism, transfeminism, demokratiskt samtal, kritisk diskursanalys, agonistisk demokrati, deliberativ demokrati

Antal ord (exkl. Försättsblad, abstract, innehållsförteckning och referenslista): 10 000

Abstract	1
1. Inledning	3
1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställning	4
1.3 Avgränsningar	4
1.4 Transfeminism	5
1.5 Agonistiska och deliberativa demokratiideal	5
2. Teori	7
2.1 Habermas deliberativa demokrati	7
2.1.1 Den offentliga sfären	7
2.1.2 Deliberativ demokrati	8
2.2 Mouffes agonistiska demokrati	9
2.2.1 Den ofrånkomliga negativiteten	9
2.2.2 Antagonism och agonism	10
3. Metod & material	11
3.1 Metod	11
3.1.1 Diskursanalys	11
3.1.2 Kritisk diskursanalys	11
3.1.2 Systematiserande kvalitativ innehållsanalys	13
3.2 Genomförande	13
3.3 Material	14
3.3.1 Förståelsen av feminism	15
4. Analys	16
4.1 Hur beskrivs debatten i sig, tidigare inlägg, argument och skribenter?	16
4.2 Hur omnämns och beskrivs feminismen?	24
4.3 Hur beskrivs målet med texten och debatten?	29
5. Avslutning	34
5.1 Diskussion	34
5.2 Slutsats	36
Referenser	37

1. Inledning

Den 17 april 2024 röstade Sveriges riksdag igenom en lag för att förenkla bytet av juridisk könstillhörighet. Lagen föregicks av lång debatt i både riksdagen och nyhetsmedia (Lindh, 2024). Diskussionerna utmärkte sig genom att meningsmotståndare inte uteslutande befann sig i olika politiska läger, lagen har även inneburit splittring inom partier (Hedberg – Lindvall, 2024; Björkman, 2024). Splittringen syns likväl i civilsamhället och den utomparlamentariska politiken, exempelvis genom att företrädare för feministiska rörelser ställt sig på olika sidor. Samlingsorganisationen Sveriges Kvinnoorganisationer är skeptisk mot lagen och menar att konsekvenserna riskerar att gå ut över jämställdhetsarbetet och kvinnors rättigheter (Sveriges kvinnoorganisationer, 2024). Samtidigt ställer sig flera genusvetare och företrädare för feministiska organisationer emot att så skulle vara fallet. De menar att lagen förbättrar mänskliga rättigheter och transpersoners välbefinnande (Sundin m.fl, 2024). De debatter som förts kring lagförslaget har föregåtts av samtal inom akademien och i media. En debatt om transpersoners plats i feminismen tog form på tidningarnas opinionssidor i januari och februari 2018. I en tid när Donald Trump var president i USA och metoo-upproppen ännu inte svalnat användes, precis som 2024, argument om att förbättra jämlikheten och stå på den förtrycktes sida av både förespråkare och motståndare (Willfors, 2018). Precis som 2024 stod feminister på båda sidor.

Debatten 2018 började med att Kajsa Ekis Ekman ifrågasatte förståelsen av kön som något individen själv definierar, och lyfte riskerna hon såg i det (Ekman, 2018). Som svar fick hon både kritik och medhåll (Willfors, 2018). Genom diskussionen om transpersoners plats i feminismen diskuterades också om det finns en korrekt feminism och om den feministiska arenan är en plats för konflikt eller konsensus. I skenet av detta tydliggörs att den feministiska debatten är en del av det demokratiska samtalet, och kan undersökas med demokratiteoretiska ramverk. Genom att undersöka hur demokratiideal framkommer i en kontext där meningsmotståndare håller med varandra i stor utsträckning framgår nyanser, undersökningen kan således bidra med lärdomar om både feminismen och demokratin.

1.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att undersöka hur den internfeministiska debatten om transinkluderande feminism 2018 kan beskrivas med hjälp av ett deliberativt respektive agonistiskt demokratiideal. I förlängningen syftar det till att undersöka det demokratiska samtalet, om något ideal dominerar och vilken bild av konflikt och konsensus som framkommer. Det valda empiriska fallet betraktas som särskilt intressant då debatten både diskuterar demokratiskt relevanta sakfrågor, som jämlikhet och autonomi, och innehåller ett metaperspektiv om samtalet i sig. Det är både ett unikt fall och ett av många exempel på det moderna demokratiska samtalet.

1.2 Frågeställning

Undersökningen ämnar besvara följande frågeställning:

- **Hur kan den svenska feministiska debatten om transinkluderande feminism 2018 beskrivas i termer av ett deliberativt respektive agonistiskt demokratiideal?**

1.3 Avgränsningar

Undersökningen analyserar den aktuella debatten i Sverige mellan 17 januari och 25 februari 2018. Ett urval av textmaterial som publicerats offentligt i svensk nyhetsmedia behandlas. Vidare avgränsas undersökningen till att behandla internfeministisk debatt, vilket innebär att texter som skrivits av personer som identifierar sig som feminister analyseras (se 3.3). Texterna hämtas från nyhetsmedier utan en tydligt feministisk inriktning. Eftersom frågeställningen berör debattklimatet snarare än sakfrågan görs ett urval även inom materialet. Undersökningen avgränsas också av det teoretiska ramverket, då koncepten deliberativ respektive agonistisk demokrati förstås utifrån Jürgen Habermas respektive Chantal Mouffes teorier.

1.4 Transfeminism

Debatten om transpersoners inkludering i feminismen har pågått både innan och efter den aktuella avgränsningen, i och utanför Sverige. Frågan grundar sig i begreppen kön och genus. Det finns flera olika perspektiv på distinktionen men grunden är att kön ses som biologiskt och genus som kulturellt och socialt (Lykke, 2017:53). Begreppen tillkom i svenskan som en översättning till engelskans *gender* och *sex*. Målet med uppdelningen är att tydliggöra att de största skillnaderna mellan könen är avhängiga social och kulturell kontext och att de därmed är föränderliga (Lykke, 2017:54-55). Den teoretiska åtskillnaden mellan kön och genus aktualiseras ytterligare av transrörelsen och den akademiska inriktningen *transgender studies*. Transfeministisk teori ifrågasätter den binära förståelse av kön som varit förutsättningen för viss feministisk forskning. Den posttranssexuella positionen syftar till att bredda begreppen och synliggöra könsidentiteter mellan eller bortom den binära uppdelningen kvinnor-män, även i uppdelningen mellan kön och genus (Lykke, 2017:59-61).

Feminismen i allmänhet och transfeminismen i synnerhet bygger på en kritisk tradition som deliberativa och agonistiska demokratiideal, liksom diskursteori, också är exempel på. De har ifrågasättandet och tron på att kritiken kan leda till samhällsförändring gemensamt. I den könsteoretiska klassikern *Gender trouble* (2007) beskriver Judith Butler sin feminism som konfliktfylld och oppositionell i relation till andra feministiska inriktningar (Butler, 2007:21). Konflikt är inget nytt inom den feministiska ideologin, även om inställningen till dess nödvändighet skiljer sig åt, precis som den gör mellan agonistiska och deliberativa demokratiteoretiker.

1.5 Agonistiska och deliberativa demokratiideal

Både agonistiska och deliberativa demokratiideal har tagit allt större plats i den moderna politiska teorin (Wenman, 2013:3; Gripsrud m.fl, 2010:xix-xx). De är mångfacetterade traditioner som innehåller flera olika teoretiker och perspektiv. Agonistiska demokratiteoretiker har högaktningen av pluralism och konflikt gemensamt. Till skillnad från många andra västerländska politiska idétraditioner bygger inga antaganden på

mänsklig natur, teologisk dygdetik eller konsekventialism. Grunden i det agonistiska tänkandet ligger istället i postfundamentalism och poststrukturalism (Wenman, 2013:6). Inte heller den deliberativa demokratiteorin är entydig. Habermas utgör något av en startpunkt för det nutida intresset för deliberativa ideal, där fokuset ligger på samtalets förmåga att nå ett rationellt konsensus (Gripsrud m.fl, 2010: xvi-xvii). Både de deliberativa och antagonistiska demokratimodellerna är under konstant utveckling och diskuteras flitigt. Även transfeminismen är en del av en pågående debatt. Detta bidrar till undersökningens aktualitet, men innebär begränsade möjligheter att sammanfatta all relevant bakgrund. De teorier som valts ut för att förstå demokratiidealen fördjupas i kommande avsnitt.

2. Teori

I det här avsnittet presenteras det teoretiska ramverk som används för att undersöka materialet och besvara frågeställningen. Det deliberativa idealet förstås genom Jürgen Habermas demokratimodell om att medborgare genom ideala samtal kan nå rationellt konsensus om hur samhället ska styras (Lindenjö, 1999:29-30). För den agonistiska modellen används Chantal Mouffe, som förkastar att finns några kulturellt oberoende rationella slutsatser och istället menar att den idén undertrycker pluralismen i samhället (Mukhtar-Landgren – Svärd, 2013:19-20). Teorierna presenteras i den omfattning som anses relevant för undersökningen vilket innebär att de används som teoretiska och normativa idealtyper, med begränsat fokus på praktisk genomförbarhet och empiriska implikationer.

2.1 Habermas deliberativa demokrati

För att förstå och återge Habermas teori har både primär- och sekundärlitteratur använts.

2.1.1 Den offentliga sfären

Habermas deliberativa demokrati grundar sig i idén om en offentlig sfär och att öppenhet och yttrandefrihet krävs för att legitimera politiska beslut. I Habermas begrepp *public sphere* finns ett normativt antagande om legitimitet som är grundläggande för bilden av den offentliga sfären (Gripsrud m.fl, 2010: xiv-xv). Den offentliga sfären beskrivs som ett sammanhang alla medborgare har tillträde till där gemensamma åsikter formas. Habermas menar att medborgare deltar i samtalet när de är fria att samlas och kan uttrycka sina tankar och åsikter obehindrat, och att det måste gälla för att beslut ska vara legitima. Habermas gör skillnad på den bokstavligen och den politiska offentliga sfären, där den politiska sfären rör frågor om hur staten styr. Statliga auktoriteter är det verkställande organet av den politiska sfären, men inte en del av den. Det medför att transparens från makthavare är nödvändig för att kopplingen mellan medborgare och lagstiftare ska fungera. Den offentliga sfären befinner sig mellan samhället och makthavarna (Habermas, 2010: 114-115).

2.1.2 Deliberativ demokrati

Utifrån tankarna på den offentliga sfären bygger Habermas vidare på sin kommunikationsbaserade demokratimodell. Han placerar sig själv mellan andra politiska teoretiker i framför allt *Between facts and Norms* från 1992, även om resonemangen bygger vidare på tidigare verk. För Habermas är det viktigaste att processen verkar rationaliserande för besluten (Habermas, 2012:300). Teorin bygger på att ingen legitimitet finns att hämta utanför den demokratiska processen (Möllers, 2018:419). Samtidigt kan den deliberativa demokrati han förespråkar inte styra i sig, utan bara visa den administrativa makten i rätt riktning (Habermas, 2012:300).

Habermas demokratiska ideal härleds ur legitimitet och sanning. Han menar att alla samhällssfärer möter legitimitetsproblem men att kommunikation utgör ramverket för demokratin, eftersom kommunikationen etablerar relationen mellan system och individer. Habermas lägger mindre vikt vid individer och mer vid övergripande kontext när han argumenterar för att den deliberativa demokratin är en förutsättning för demokratisk legitimitet (Möllers, 2018:418). Han ifrågasätter också kritiken av rationalitet och menar att möjligheten att rättfärdiga normer som riktiga eller bra är en förutsättning för att lagar och statsskick ska kunna legitimeras (Möllers, 2018:418-419).

Utifrån sin konceptualisering av demokrati lägger Habermas särskild vikt vid försvarbarheten hos politiska beslut. Legitimiteten existerar i samma utsträckning som det finns jämlika förutsättningar för deltagare att introducera och försvara sina åsikter. Demokratin måste således existera i en bejakande och diskuterande kontext. Habermas placerar modellen i opposition till demokrati som bygger på att balansera oföränderliga intressen och preferenser samt modeller som bygger på kollektiv vilja och kollektiv identitet (Möllers, 2018:424). Deliberation syftar framförallt på en argumentationsprocess. För att uppnå kraven behöver debatterna vara publika och alla som påverkas av frågorna ska ha möjlighet att delta. (Deitelhoff, 2018:528). Resultatet av en diskussion mellan jämlikar där alla får säga vad de tycker och är beredda att ändra sin åsikt blir ett konsensusbeslut, som också är det rationellt bästa (Lindenjö, 1999:29-30). Konsensusbaserade beslut genom engagerade diskussioner och mobilisering av

kommunikation kan enligt Habermas kontrollera både ekonomiska och politiska system (Brunkhorst – Müller-Doohm, 2018:15). Detta skiljer sig på flera punkter från det agonistiska idealet.

2.2 Mouffes agonistiska demokrati

Återgivningen av Mouffes teori baseras på primärlitteratur.

2.2.1 Den ofrånkomliga negativiteten

Chantal Mouffes syn på politiska samtalet bygger på ett antagande om att det politiska tänkandet kräver ett erkännande av “den radikala negativitetens ontologiska dimension” (Mouffe, 2013:35). Mouffe menar att negativiteten hela tiden är närvarande, och att fullständig objektivitet således är omöjlig att uppnå, vilket i sin tur innebär att risken för antagonism inte går att komma ifrån (Mouffe, 2013:35). Samtidigt menar Mouffe att samhället består av hegemonier, att vissa världsuppfattningar och kunskapsförståelser etableras som sanna och tränger undan alternativa förståelser, och att strävan efter ett samtalsklimat där alla är sams riskerar att tränga bort alternativa åsikter på samma sätt (Mouffe, 2013:35). En hegemonisk ordning är alltid utbytbar och kan bekämpas och bytas ut genom kontrahegemoniska praktiker (Mouffe, 2013:44).

I utvecklandet av den teori som Mouffe kallar “agonistisk pluralism” skiljer hon mellan “det politiska” och “politik”. Med det politiska avses den antagonistiska dimensionen, som tar sig uttryck genom åtskilliga sociala kontexter (Mouffe, 2013:44). Med “politik” avses praktiker och institutioner vars syfte är att genomföra och organisera samhället, den påverkas dock av det politiska och präglas således också av konflikt (Mouffe, 2013:36). Hon menar att det inte finns en rationell lösning att komma fram till, och att det perspektivet inte kan hantera samhällets inneboende konflikt och pluralism (Mouffe, 2013:44-45). Mouffe menar också att det inte går att bilda en harmonisk rationell helhet av motstridiga åsikter, och att liberalismen och rationalismen inte har förmåga att hantera det ofrånkomliga antagonistiska elementet i “det politiska” (Mouffe, 2013:45).

2.2.2 Antagonism och agonism

Den agonistiska modellen utvecklades som ett komplement till den aggregativa modellen, som beskriver hur politiska aktörer ägnar sig åt att främja sina egna intressen, och den deliberativa modellen, som bygger på förnuft och moral. Dessa bortser enligt Mouffe från kollektivt och affektivt identitetsskapande, som en följd av sina individualistiska och rationalistiska antaganden (Mouffe, 2013:47). Eftersom Mouffe anser det omöjligt att skapa ett "vi" utan ett motsvarande "dom" vill hon inte konstruera ett vi där alla möjliga åsikter får plats, utan erkänna och legitimera både "vi" och "dom". Hon anser att det är konstruktivt för politiken och förenligt med pluralism (Mouffe, 2013:48). För att uppnå detta krävs ett samtalsklimat där meningsmotståndare inte ses som fiender utan som meningsmotståndare – konflikten tar formen av agonism istället för antagonism (Mouffe, 2013:48).

I den agonistiska konflikten legitimeras motståndarens åsikter och dennes rätt att ha dem. Debattörer förenas i lojaliteten med de demokratiska principen i allas lika frihet och jämlikhet även om de inte delar uppfattning om hur detta bäst uppnås eller exakt vad det innebär (Mouffe, 2013:49). Att diskutera med meningsmotståndare innebär att politiska ståndpunkter ifrågasätts och konfronteras, vilket gör risken för icke förhandlingsbara moraliska värden och essentialistiska ståndpunkter mindre. Det gynnar också ett aktivt politiskt landskap. Om konflikten inte legitimeras är risken att det demokratiska samtalet blir apatiskt, att identiteter byggs på essentialistiska grunder eller att våldsamma konflikter utbrister (Mouffe, 2013:49).

3. Metod & material

I det här avsnittet presenteras den metod som används för att genomföra undersökningen, samt det material som analyseras.

3.1 Metod

För att besvara frågeställningen kommer kritisk diskursanalys att användas. För att möjliggöra analysen väljs relevanta delar av materialet ut med hjälp av systematiserande kvalitativ innehållsanalys.

3.1.1 Diskursanalys

Då syftet med undersökningen är att analysera hur debatten kan beskrivas med hjälp av ett deliberativt respektive agonistiskt demokratiideal anses diskursanalysens förmåga att undersöka kommunikationens underliggande meningar och hur de bidrar till att vissa förståelser blir dominerande komma väl till pass (Bergström – Ekström 2018:258-259). Diskursanalysen utgår från en konstruktivistisk inställning som innebär en kritisk syn på självklar kunskap samt medvetenhet om kontext och sambandet mellan sociala hierarkier och kunskap (Winther Jörgensen – Phillips, 2000:10-12). Diskursanalysens teoretiska utgångspunkter innebär att den inte kan kombineras med vilken annan teori som helst, men eftersom den diskursiva synen delas av både Habermas och Mouffe (Seiler Brylla m.fl, 2018:15-16; Mukhtar-Landgren – Svärd, 2013:12-13) anses detta vara en tillgång för undersökningen. Diskursanalysen är en mångfacetterad tradition med många inriktningar (Winther Jörgensen – Phillips, 2000:10-12). I den här undersökningen används en form av kritisk diskursanalys.

3.1.2 Kritisk diskursanalys

Kritiska studier anser att allt språkanvändande bygger på passiva eller aktiva val från avsändaren (Seiler Brylla m.fl, 2018:9-11). De har sina rötter i kritisk lingvistik, som menar att språket och samhällets nära koppling möjliggör samhällskritik genom språkanalys (Seiler Brylla m.fl, 2018:13-14). Den kritiska diskursanalysen (critical

discourse analysis, CDA) har en mer grundläggande problemorientering och tvärvetenskaplig inriktning än andra diskursstudier. CDA används för att analysera, förstå och förklara komplexa sociala fenomen som kräver en tvärvetenskaplig och -metodologisk ingång (Wodak – Meyer, 2009:2). I den här undersökningen används CDA för att analysera texter som tillsammans utgör en debatt, i enlighet med CDA läggs större vikt vid debatten överlag än de specifika texterna.

Kritikbegreppet och problemorienteringen inom CDA innebär att maktrelationer och ideologier undersöks. Traditionellt sett är kritiska diskursteoretiker intresserade av dominansrelationer och strukturellt förtryck (Seiler Brylla m.fl, 2018:15-16). Undersökningsmaterialet behöver dock inte vara sammankopplat till något direkt negativt eller stort samhällsproblem. Ett kritiskt utgångsläge handlar snarare om att inte ta något för givet och ifrågasätta (Wodak – Meyer, 2009:2-3). Den ifrågasättande och undersökande inställningen används i den här undersökningen då det är det demokratiska samtalet som undersöks, snarare än vilka aktörer som dominerar. Kopplingen till praktik och förtryck är dock närvarande i analysen och viktig för undersökningens relevans.

På ett teoretiskt plan finns det kopplingar mellan kritikförståelsen och Habermas teorier kring deliberativ demokrati. Eftersom det deliberativa samtalet karaktäriseras av frihet från förtryck och manipulation tydliggör det också risken för just förtryck och manipulation i andra samtal, vilket utgör grunden för kritikbegreppet och intresset för diskurser (Seiler Brylla m.fl, 2018:15-16). Att använda en metodologi inspirerad av en teoretiker som också utgör det teoretiska ramverket kan anses problematiskt. De ställningstaganden som hämtas från Habermas är dock relativt generella. Även Mouffe har sysslat med diskursanalys grundad i antagandet att språk och samtal reproducerar makt och förtryck (Mukhtar-Landgren – Svärd, 2013:12-16). Jag anser därför att metoden kan kombineras med båda teorierna utan att väga över till någons fördel. Att de värdeteoretiska utgångspunkterna delas med teorin utgör snarare en möjlighet eftersom de gör att delarna kan kombineras på ett fungerande sätt.

Den kritiska diskursanalysen används i den här studien för att analysera det empiriska materialet och upptäcka hur demokratiidealen framgår i texterna, de olika sidorna respektive, och debatten överlag. Eftersom undersökningen intresserar sig mindre för sakfrågan analyseras inte texterna i sin helhet. För att lyfta ut relevanta delar kompletteras den kritiska diskursanalysen med systematiserande kvalitativ innehållsanalys.

3.1.2 Systematiserande kvalitativ innehållsanalys

Den kvalitativa innehållsanalysen syftar generellt till att analysera material utan att något räknas eller mäts (Boréus – Bergström, 2018:44). Den kan både granska och att systematisera innehållet (Esaiasson m.fl, 2012:211). I den här undersökningen fylls den granskande funktionen av den kritiska diskursanalysen. För att möjliggöra en effektiv analys används systematiserande kvalitativ innehållsanalys. Denna verkar klassificerande, och avgör om en del av textmaterialet är relevant för undersökningen (Esaiasson m.fl, 2012:137-138). Materialet har lästs i sin helhet och relevanta passager har sedan lyfts ut baserat på om de besvarar någon av analysfrågorna som presenteras i nästa avsnitt. Det material som presenteras i analysavsnittet är ett resultat av den kvalitativa systematiseringen.

3.2 Genomförande

För att göra analysverktygen användbara bryts den övergripande frågeställningen ner i mindre, mer precisa frågeställningar (Esaiasson mfl, 2012:215). Dessa är formulerade med utgångspunkt i det teoretiska ramverket och undersökningens syfte. Frågorna fungerar även som ett sätt att genomföra den systematiserade innehållsanalysen, då de passager som klassificeras som relevanta är de som besvarar frågorna.

Analysfrågorna är:

1. Hur beskrivs debatten i sig, samt tidigare inlägg, argument och skribenter i debatten?
2. Hur omnämns och beskrivs feminismen?

3. Hur beskrivs målet med texten och debatten?

Frågorna utgör olika perspektiv för att fånga in flera aspekter av demokratiidealen, men är inte ömsesidigt uteslutande. Samma utdrag ur texterna kan därför användas för att besvara flera av frågorna. Vidare besvarar inte samtliga texter samtliga frågor. För att analysen ska vara genomförbar används en förenklad version av teorierna.

3.3 Material

Materialet som analyseras består av debattinlägg som publicerats på svenska nyhetsmediers webbplatser mellan 17 januari och 25 februari 2018. Urvalet baseras på en sammanfattande artikel som SVT Nyheter publicerat (Willfors, 2018). Då syftet är att undersöka den internfeministiska debatten används bara de inlägg vars avsändare identifierar sig som feminist. Materialet är också avgränsat till att endast hämtas från nyhetsmedia utan en tydligt feministisk profilering, för att artiklarna ska vara så jämförbara som möjligt. Sammanlagt består materialet av 13 debattartiklar och utdrag ur ett uttalande.

Debatten börjar med en debattartikel av Kajsa Ekis Ekman, där hon driver tesen att förståelsen av kön som något man själv definierar leder till diverse problem för samhället i allmänhet och kvinnor i synnerhet (Ekman, 2018a). De nästkommande nio artiklarna diskuterar frågan och utgör svar på Ekmans artikel, bland dessa finns ytterligare en replik från Ekman (Ekman, 2018b). Som en följd av sina artiklar avbokas Ekman som talare på en konferens som arrangeras av ROKS, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Ohlsson, 2018). De sista tre artiklarna behandlar avbokningen. ROKS handlande ses i sig som relevant för undersökningen, men det uttalande de skrev i samband med avbokningen finns inte längre kvar på föreningens webbplats och har inte kunnat begäras ut genom kontakt med styrelsen. Uttalandet kan därför inte analyseras i sin helhet, utan behandlas utifrån delar som citerats i en nyhetsartikel från Dagens Nyheter. Citaten ingår i analysen trots att det inte är en debattartikel, eftersom händelsen anses vara viktig för att förstå situationen.

3.3.1 Förståelsen av feminism

Undersökningen begränsar sig till material med avsändare som är feminister. Feminism definieras som tron på social, ekonomisk och politisk jämlikhet mellan kön (Burnell – Burkett, 2024). Feminist är den som tror på detta, baserat på egenidentifikation hos skribenten. Eftersom syftet är att undersöka splittring inom ismen och hur denna hanteras används en bred definition av feminism, som exempelvis inte definierar vad kön eller jämlikhet är och som inte kräver annat än att skribenten själv ser sig som feminist. Jag anser även att skribenterna i texterna har sin feministiska identitet som främsta legitimationsgrund. I de fall där skribenten deltar i debatten i rollen av något annat har texten valts bort även om skribenten också identifierar sig som feminist.

4. Analys

I det här avsnittet presenteras analysen. Utdragen presenteras utifrån frågorna, inom varje fråga presenteras texterna kronologiskt efter ordningen de publicerats.

4.1 Hur beskrivs debatten i sig, tidigare inlägg, argument och skribenter?

Den första frågan kontextualiserar texterna och undersöker om skribenterna bemöter varandra på ett respektfullt och sanningsenligt sätt, då detta är en förutsättning i båda idealen. Den undersöker också graden av konflikt respektive konsensus och antagonism respektive agonism.

“Det antas generellt att detta är en progressiv förändring[...]! Formulandet av kön som en fråga om identitet snarare än ideologi har gjort att diskussionen uteblivit trots att detta är en grundläggande samhällsfråga” (Ekman, 2018a).

“Att ta upp detta till diskussion har dock blivit snudd på omöjligt. Att tala om skillnader [...] anses nu per definition vara transfobi. Feminister som anklagas för transfobi utsätts för drev, dödshot, våldtäktshot, bojkotter och avsked.” (Ekman, 2018a).

“Måste alla människor således skriva under på att kön sitter i hjärnan, för att människor inte ska må dåligt? Så kan det inte vara.” (Ekman, 2018a).

I Ekmans första text beskrivs diskussionen som begränsad och präglad av en fast förståelse. Ekman ifrågasätter att detta skulle delas av alla, på ett sätt som påminner om Mouffes ifrågasättande av hegemoniska åsikter. Hon ifrågasätter också, liksom Mouffe, bildandet av kollektiv identitet. Detta tolkas som en strävan efter öppnare debattklimat och ett erkännande av olika personers åsikter. Det tolkas även som ett sätt att lyfta risken med att se meningsmotståndare som antagonister. Sammantaget tolkas utdragen vara i linje med det agonistiska idealet.

“Ekman har vissa poänger när hon ifrågasätter den vanligaste förståelsen av begreppet könsidentitet. Men diskussionen drunknar tyvärr i missförstånd och myter, självmotsägelser och skrämselfpropaganda. Här finns för många felaktigheter för att bemöta alla.” (Hymna Ramnehill, 2018)

“[...] att låta ytterligheter och marginalfenomen, representera alla transpersoner är både underligt och galet.”(Hymna Ramnehill, 2018)

Utdragen besvarar frågan genom att Hymna Ramnehill skriver att Ekman har vissa poänger, vilket tolkas som ett respekterande av motståndaren och dennes åsikter. Att Ekmans argumentation beskrivs som inkorrekt och att diskussionen drunknar i missförstånd tolkas som en strävan efter icke-manipulerade samtal. Dessa åsikter är i linje med båda idealen. I det andra utdraget lyfts även värdet av pluralism och att hålla samtalet öppet för även mindre radikala åsikter och aktörer. Även detta anses stämma lika väl överens med båda idealen.

Ekman efterfrågar ett ”rätt sätt” att vara kvinna. Vi kan såklart inte veta hur det känns att vara utsatt för barnåktenskap eller könsstympning men det gör faktiskt inte majoriteten av kvinnorna i västvärlden heller. [...] Men vi lyssnar. Och vi hjälper till. [...] Utgångspunkten måste alltid vara är att [sic] lyssna på kvinnors historier och skapa politiska lösningar.” (Noaksson – Rapp, 2018)

“Ekmans text är provocerande osolidarisk mot en grupp kvinnor som inte bara måste leva som kvinnor i patriarkatet utan också som måltavla för feminister som vill framställa oss som hot.” (Noaksson – Rapp, 2018)

Texten lyfter vikten av att sträva efter förståelse, vilket stämmer med båda idealen. Ekman kritiseras för att sträva efter ett korrekt sätt att vara kvinna på, vilket tolkas som en aversion mot likformighet och kollektivt identitetsskapande, samt strävan efter pluralism. Även att Ekman beskrivs som osolidarisk och som att hon bidrar till att transkvinnor utsätts för en sorts dubbel bestraffning tolkas som en pluralistisk strävan. Utdragen anses vara mest eniga med det agonistiska idealet.

“Vad skriver en framträdande vänsterfeminist ett uppslag om på Aftonbladets kultursida vintern 2018? Är det nedläggningen av BB Sollefteå som leder till otrygg och ojämlig förlossningsvård? Är det backlashen som följer på #metoo, där mäns rättssäkerhet anses viktigare än kvinnors?” (Farrokhzad, 2018)

“Artikeln får mig att tänka på August Bebel's ord ”socialism för dårar”, ett begrepp som förstår antisemitism som ett förvridet substitut för antikapitalism. På liknande sätt förväxlar Kajsa Ekis Ekman utsatta transpersoner med ett mäktigt hot mot kvinnor. Transpersoner [...] förstås som ett och samma hotfulla subjekt i denna feminism för dårar, i stället för potentiella allierade i kampen mot patriarkatet och klassamhället.” (Farrokhzad, 2018)

Genom att ge exempel på andra aktuella samhällsfrågor uttrycker Farrokhzad att det finns frågor som Ekman borde engagera sig i istället. Således beskrivs Ekman och hennes text som irrelevanta. Att likna hennes förståelse av feminism vid Bebel's beskrivning av antisemitism är en stark kritik, som närmast kan förstås som att Ekman ses som antagonist i debatten. Sammantaget uttrycks en bild av att Ekman har fel och att det finns en annan korrekt förståelse. Åsikterna om att debatten är irrelevant och således borde ge plats till annat är inte i linje med något ideal eftersom båda förespråkar kommunikation, men tanken om att samtalet kan föras på ett mer effektivt och rationellt sätt hör till den deliberativa traditionen.

“När jag läser Kajsa Ekis Ekmans artikel [...] tänker jag att transfrågan väcker intressanta frågor i det här sammanhanget.” (Björk, 2018)

“När Ella Noaksson och Hedvig Rapp i sitt svar [...]. Om man kan felkönas måste det också gå att ”rättkönas”. Och då måste ju detta ”rätta” existera.“ (Björk, 2018)

“När transpersoner berättar om sina erfarenheter [...] förstår jag inte riktigt vad de menar. [...] Men jag förstår i alla fall att här är en erfarenhet som krockar med tidigare feministiska tankar och teorier. Transerfarenheter tycks pocka på andra tankar och teorier.” (Björk, 2018)

Eftersom Björk inte positionerar sig tydligt i sakfrågan ses hon inte som meningsmotståndare till någon. Ekmans text beskrivs som intressant och i relation till

Noakssons och Rapps text har Björk en resonerande snarare än debatterande ton. Det resonerande samtalet är en viktig del av båda idealen, liksom att hon beskriver att hon inte kan förstå alla erfarenheter men är öppen för att låta sina tidigare åsikter ifrågasättas. Att Björk inte verkar ha någon ambition att nå ett svar tolkas väga över till agonismens fördel. Även att hon är öppen med oförståelsen tolkas som att erkänna olikheterna på ett agonistiskt sätt. Detsamma gäller betoningen på att de krockar med tidigare feministiska tankar utan att uttrycka att det är ett problem, och faktumet att ingen utmålas som fiende.

“Varför väcka detta för länge sedan begravda resonemang till liv vid en tidpunkt då feminister äntligen har chans att flytta fram sina positioner?” (Rosenberg, 2018)

“Tran*aktivismen är nödvändig därför att den skapar utrymme för att belysa erfarenheter som sällan tas upp när ”viktigare” feministiska frågor diskuteras.“ (Rosenberg, 2018)

Rosenberg beskriver hur Ekmans artikel väcker frågan i en tid när feminister har möjligheter att nå politiska framsteg. På så sätt antyds att det vore bättre om Ekman inte lyft frågan, vilket inte är önskvärt utifrån något av idealen. Hon insinuerar att frågan redan varit uppe för diskussion och att en slutsats nåtts. På så sätt syns kopplingar till det deliberativa idealet. Samtidigt lyfts i det andra utdraget vikten av att lyfta transaktivistiska frågor, och en aversion mot den feminism som ser andra frågor som viktigare. Det tolkas istället som i linje med det agonistiska idealet eftersom pluralism och diskussion förespråkas. Det innebär att kopplingar till båda idealen är närvarande.

“Tiina Rosenberg skriver att min feminism leder till förtryck, avhumanisering och går emot välfärdsstaten. Athena Farrokhzad menar att jag är en däre och att mina frågor har ”våldsamma konsekvenser” för transpersoners liv. Ella Noaksson och Hedvig Rapp talar om att de ”mår illa” av att höra detta och Maria Ramnehill tycker att jag ska sluta ”gräla” då det finns en risk att detta leder till hat.” (Ekman, 2018b)

“När jag läser dessa bedrövliga svar, undrar jag vad som hänt med svenska intellektuella? Hur blev de så lata, så rädda, så konformistiska? [...] Jag anklagas för att vara emot transpersoner – sen när blev man emot någons existens bara för att man inte hyser samma åsikt?” (Ekman, 2018b)

Då Ekmans andra artikel utgör ett svar till de skribenter som besvarat hennes första artikel utgörs en stor del av referat. Utdragen ovan är exempel, där det framgår att Ekman upplever att hon blivit hårt kritiserad. Utdragen visar att det är en konfliktfylld situation, och Ekman verkar inte sträva efter att nå konsensus med övriga skribenter. Hon kritiserar också att hon fått kritik för att gräla, vilket tolkas som en positiv inställning till konflikt. Även att Ekman saknar en intellektuell analys och mindre konformation tolkas som en strävan efter mer och öppnare diskussion och mindre likformighet. Sammantaget tolkas det som samstämmigt med det agonistiska idealet.

“Kort sagt ställer Kajsa Ekis Ekman för dagens feminism viktiga ödesfrågor. För detta tilltag ställs hon med omedelbar verkan i den transfobiska skamvrån. Ekman sprider ”skrämselpropaganda” (Maria Ramnehill, GP), är ”provocerande osolidarisk” (Ella Noaksson och Hedvig Rapp, AB)” (Witt-Brattström, 2018)

“När Ekman läxas upp i en oförskämt mästrande artikel av Athena Farrokhzad [...]“ (Witt-Brattström, 2018)

Witt-Brattström beskriver Ekmans text som viktig, och övriga texter beskrivs ställa henne i “den transfobiska skamvrån”, följt av en samling korta utdrag som beskriver några av de grövre formuleringar som förekommit. På det sättet ger Witt-Brattström en bild av att hon står på Ekmans sida, och att debatten är konfliktfylld. Beskrivningarna av meningsmotståndarna tolkas som att en debatt med mer respekt förespråkas, vilket stämmer överens med båda idealen. Samtidigt beskriver inte Witt-Brattström att konflikten i sig är något problem utan uppmuntrar att frågorna lyfts, vilket tolkas att stämna bäst överens med en agonistisk inställning.

“Det enda som tycks konstant [...] är skräcken för utveckling. Även i de mest progressiva av kretsar, som exempelvis den feministiska rörelsen, finns alltid spår av revirtänkande, och i värsta fall närmast obegripligt sipp positionering.

Det senaste exemplet är Ebba Witt-Brattströms flammande försvarstal på denna sida för Kajsa Ekis Ekmans betänksamhet inför transpersoners vilja att ta plats i världen och språket.” (Montelius, 2018)

“Ja, det beror till och med i viss mån på Tiina Rosenberg, Witt-Brattströms gamla ärkefiende från Fi:s konfliktfyllda tillblivelse.” (Montelius, 2018)

“Ebba Witt-Brattström ansluter sig till samma tankemodell när hon menar att strävan efter att inte exkludera transpersoner urholkar själva begreppet “kvinna”. Det är en djupt reaktionär och okunnig förnekelse av andra kvinnors mänsklighet.” (Montelius, 2018)

Montelius beskriver meningsmotståndare som föraktfulla och ärkefiender mot varandra. Detta visar på en bild av debatten som antagonistisk. När Witt-Brattströms text beskrivs som föraktfull, reaktionär och okunnig tolkas det som en önskan om ett mer förstående och öppnare samtalsklimat. Samtidigt tyder det på att Morelius själv inte är öppen för Witt-Brattströms argument och åsikter, och utifrån det perspektivet mest är ute efter att övertyga och nå konsensus förutsatt att det är ett konsensus som stämmer överens med den egna åsikten. Således finns tecken på båda idealen.

“Kajsa Ekis Ekman är besviken över att hon inte får svar på sina frågor [...]. Vi vill gärna bidra till större förståelse för hur transpersoner ser på begreppen. Vi talar bara för oss själva, inte hela transrörelsen. Och tycker det är viktigt att ingen kräver monopol på begrepp som i högsta grad påverkar både feminismen och transrörelsen, dialog är viktigt. Samtidigt, alla utsatta grupper måste ges rätt att själva besluta om hur vi bedriver vår kamp.” (De Bourg m.fl 2018)

“Transrörelsen och hbtq-rörelsen har länge fört en dialog med feminister [...]. Vilket resulterat i en gryende förståelse för behovet av intersektionalitet och transperspektiv, även i jämställdhetssammanhang. Däremot har man inte sett behov av att föra en dialog just med Kajsa Ekis Ekman.” (De Bourg m.fl 2018)

“När Ekis inte delar trans-rörelsens åsikt att könsidentitet existerar som separat faktor inom kön, ifrågasätter hon vår existens och våra mänskliga rättigheter.”(De Bourg m.fl 2018)

Det första utdraget belyser författarnas strävan efter att besvara frågor och bidra till diskussionen. Det utvecklande samtalet och att dela kunskap är grundläggande i båda idealen. Skribenterna lyfter också att de inte kan tala för allas erfarenheter, och belyser således pluralismen på ett sätt som går mest i linje med det agonistiska idealet. De skriver

att dialog är viktigt, men också att det är viktigt att utsatta grupper får ta plats. Detta tolkas vara ett uttryck för en deliberativ tanke, eftersom samtal förespråkas men författarna också önskar övertyga om sin egen ståndpunkt och i förlängningen nå konsensus som stämmer överens med det.

När Ekman beskrivs är tonen jämförelsevis mild trots att hon är en meningsmotståndare. Detta understryker ytterligare skribenternas strävan efter ett öppet och respektfullt samtal. Genom att hänvisa till mänskliga rättigheter upplevs kritiken mot Ekman som grövre än tidigare. Samtidigt är grundläggande fri- och rättigheter nödvändigt för de båda idealen och att åberopa dessa blir därför ett sätt att förespråka dem. Precis som tidigare tyder det på att de anser att det finns ett rationellt konsensus att nå, men eftersom detta handlar om lika delaktighet i debatten anses det vara fördelaktigt utifrån båda idealen.

Sedan offentliggörs avbokningen av Ekman från ROKS konferens, utdrag ur ROKS uttalande hämtas från Dagens Nyheter (2018):

“ ‘Detta är inte förenligt med Roks ideologi’, skriver nätverkets styrelse i ett uttalande:

‘Styrelsen lyder under årsmötesbesluten och med anledning av det beslut från årsmötet 2016 som slår fast ’att vi ska vara tydliga med att vi vänder oss till alla som definierar sig som kvinnor eller tjejer...’ är inte en medverkan förenlig med jourernas intressen. Det är av yttersta vikt att alla arrangemang som anordnas av Roks är inkluderande mot alla våra medsystrar.’ “ (Aretakis, 2018)

Frågan om hur debatten och dess deltagare beskrivs anses vara den mest passande att besvara med ROKS uttalande. Avbokningen i sig tolkas inte vara i enlighet med något ideal, eftersom det begränsar kommunikationen och samtalet. Samtidigt lyfts vikten av inkludering i uttalandet, vilket är i linje med båda idealen. Att avbokningen härleds ur ett tidigare årsmötesbeslut anses gå mest i linje med det deliberativa idealet, eftersom det bygger på tanken att ett beslut redan fattats och att frågan är avklarad genom att ett rationellt beslut tagits och inte ifrågasätts.

“Ekis Ekman har nämligen prövat tankar om kön och transsexualitet på Aftonbladets kultursida. Hennes artiklar har problematiserat vad som händer när samhället utgår från att kön är något som man själv väljer.” (Olsson, 2018)

“Bara att det skulle finnas en kvinna i rummet som tycker det är värt att diskutera frågan om lagstiftning kring könsidentitet skulle alltså kunna skapa rädsla.” (Olsson, 2018)

Olsson beskriver Ekmans texter som problematiserande och är kritisk mot att hon bokats från konferensen, hon och tar inte ställning i den ursprungliga debatten. Det antyds att ROKS beslut är oproportionerligt, vilket tolkas som att de är en meningsmotståndare som skribenter visar misstro till. Detta görs dock utan några starka uttryck, vilket tolkas som att respektera motståndarna, i linje med båda idealen. Genom att ta ställning mot avbokningen förespråkas ett samtal där alla får ta plats oavsett åsikter, vilket också är i linje med båda idealen.

“Om jag ser en enda till person kalla det här en ”intressant debatt” vet jag ärligen inte vad jag gör. I flera veckor nu, efter Kajsa Ekis Ekmans första debattinlägg, har folk i text efter text intellektuellt vridit och vänt på begreppen och prövat ”tankar om kön och transsexualitet (sic!)” som Karin Olsson skrev häromdagen.” (Hadley-Kamptz, 2018)

“För det finns ett ganska stort problem med det här härliga spännande provandet. [...] det handlar om verkliga personer, som gång på gång på gång får läsa i tidningen att de kanske inte egentligen finns.” (Hadley-Kamptz, 2018)

“För min del tycker jag att Ekis Ekman hade kunnat tala på den där konferensen ändå, men jag har svårt att tro att folk med samma kraft skulle kampanja för hennes rätt att göra det om gruppen kvinnor som hon ville diskutera om huruvida de verkligen var kvinnor hade varit till exempel lesbiska, eller svarta.” (Hadley-Kamptz, 2018)

Att Hadley-Kamptz uttrycker motstånd mot att beskriva debatten som intressant och givande tolkas som ett avståndstagande mot samtal och debatt, på ett sätt som inte går i linje med något av idealen. Samtidigt förtydligas att aversionen handlar om att det gäller riktiga personer och deras rätt att finnas. För båda idealen gäller kravet om allas jämlika rätt till deltagande för att en debatt ska ses som giltig, vilket man med Hadley-Kamptz

resonemang kan mena att denna inte är. Således tolkas resonemanget vara i linje med idealens krav för ett jämlikt samtal, vilket förekommer kraven för hur samtalet sedan går till. Hadley-Kamptz lyfter också sin bild av motståndarsidan och menar att hon inte hade haft något emot om Ekman deltog i konferensen. På så sätt förespråkar hon ett inbjudande samtal, och visar på en öppenhet gentemot motståndarsidan som stämmer bäst överens med det agonistiska idealet, eftersom hon inte tror att de kommer att komma överens om sakfrågan.

“Jag skulle själv aldrig kunna bidra i den transpolitiska debatten, den är alldeles för svår för mig. Men en sak trodde jag ändå att alla skulle vara överens om: Den fråga Ekis ställer – vad är kön? – är helt legitim. Det tycker inte min mejlkorg, som är full av påståendet att Ekis aldrig borde publiceras, eftersom ‘hon har fel’ ” (Linderborg, 2018)

“Transfrågan är ohyggligt svår, men viktig. [...] jag tror också att framtidens åsiktsarkeologer kommer säga att 10-talet var ett decennium när man ständigt försökte stoppa misshagliga tankar. Kurslitteraturen märktes med trigger warning och grupp efter grupp krävde ”trygga rum”. I morgon fortsätter debatten om huruvida könet sitter i kroppen eller knoppen. Den som vill ha åsiktskorrigerade kultursidor får leta någon annanstans.” (Linderborg, 2018)

Linderborg beskriver debatten som svår, men legitim. Hon beskriver hur hon upplevt att andra inte håller med om det och istället velat utesluta Ekman. Det tolkas främst vara i linje med det agonistiska idealet eftersom hon ifrågasätter en hegemonisk förståelse och lyfter olika åsikter utan att det ses som ett problem att dessa existerar. Linderborg uttrycker också att hon ser debatten som en del av en begränsande samhällsdiskurs. Genom kritiken mot detta uttrycks ett önskemål om ett öppnare samtal där olika åsikter får plats, vilket också tolkas vara i linje med det agonistiska idealet.

4.2 Hur omnämns och beskrivs feminismen?

Den andra frågan syftar till att synliggöra skribenternas förståelse för feminism, exempelvis genom att undersöka om det ses som något fast eller flytande och om det finns en korrekt förståelse eller om flera tolkningar kan finnas samtidigt. Detta är ett sätt

att undersöka om beskrivningarna ligger närmast Mouffes ofrånkomliga opposition eller Habermas tanke om att ett rationellt konsensus är möjligt.

“Att tala om skillnader mellan de som är födda som män och de som är födda som kvinnor – feminismens grundtes – anses nu per definition vara transfobi.” (Ekman, 2018a).

Här besvaras frågan genom att Ekman gör anspråk på “feminismens grundtes”. Att anse att det finns en grundläggande feministisk grundtes som allt annat kan härledas till tolkas som ett typ av konsensussträvande, och är därför i linje med Habermas deliberativa ideal.

“Feministers tid och kraft är alldeles för dyrbar för att ägna åt att gräla om könsidentitet, när vi borde lägga all kraft på att motverka köns- och kvinnoförtryck.” (Hymna Ramnehill, 2018)

Genom att hänvisa till feministers tid och kraft som för dyrbar för gräl ger även Hymna Ramnehill uttryck för en bild av feminismen som något enhetligt och gemensamt. Att hävda att konflikt inte är en del av feminismen tolkas som en deliberativ tanke där ett rätt svar finns och konflikten inte ses som produktiv.

“Ekman undrar varför vi reagerar kraftigare på feminister som skriver funderingar om kön. Det beror på hur de skriver.” (Noaksson – Rapp, 2018)

“Vi reagerar kraftigare på när feminister skriver saker som ifrågasätter oss för att vi förväntar oss mer av den egna rörelsen än de utanför den. En inställning som skulle hyllats om vi vore 'kvinnor födda'.” (Noaksson – Rapp, 2018)

Eftersom Noaksson och Rapp beskriver hur feminister vill framställa transpersoner som ett hot lyfts splittringen inom ismen fram, dock utan att meningsmotståndare beskrivs som mindre feminister, vilket visar på en öppenhet för att det finns olika åsikter inom feminismen. Samtidigt lyfts återigen perspektivet att skribenterna har högre krav på feminister för att de är feminister. Det implicerar samstämmighet och att det trots allt finns ett feministiskt krav kring transpersoners inkludering att leva upp till på ett sätt som ligger närmare det deliberativa idealet.

“Vad skriver en framträdande vänsterfeminist [Ekman] ett uppslag om på Aftonbladets kultursida vintern 2018? Är det nedläggningen av BB Sollefteå som leder till otrygg och ojämlig förlossningsvård? Är det backlashen som följer på #metoo, där mäns rättssäkerhet anses viktigare än kvinnors?” (Farrokhzad, 2018)

“Transpersoner [...] förstås som ett och samma hotfulla subjekt i denna feminism för dårar, i stället för potentiella allierade i kampen mot patriarkatet och klassamhället.” (Farrokhzad, 2018)

Genom att hävda att feminister borde koncentrera sig på annat presenterar Farrokhzad en bild av det feministiska samtalet som något rationellt och effektivt, som har förmågan att endast koncentrera sig på det som är mest angeläget. Det går mest i linje med det deliberativa idealet, som delar bilden av samtalets inneboende rationalitet. Att Farrokhzad senare beskriver Ekmans åsikter som “feminism för dårar” blir dessutom ett sätt att påvisa att hennes feminism inte anses gå i linje med den sanna feminismen. Även detta är i linje med den deliberativa tanken om att det finns ett rätt svar att komma fram till.

“Transpersoners erfarenheter utmanar några av den feministiska teorins mest grundläggande frågor. Och de lämnar andra svar än de vi tidigare ofta har utgått från.” (Björk, 2018)

“Vissa feministers mål har länge varit ett annat, nämligen att inte koppla kön till identitet över huvud taget [...]” (Björk, 2018)

Björk beskriver feminismen som något som har grunder, men också att dessa kan utmanas och diskuteras och det finns flera möjliga svar. Bilden stämmer bäst överens med den agonistiska tolkningen, där det inte finns något rätt svar att komma fram till. Björk skriver även “vissa feminister” och är således ödmjuk inför att det finns flera olika inställningar, vilket också tyder på en agonistisk inställning.

“Kajsa Ekis Ekman binder kvinnlighetens formering till en medfödd könstillhörighet. Därmed blir hennes feminism cis-normativ. [...] Men den som i dag kallar sig feminist kommer inte särskilt långt utan en intersektionell teoribas.” (Rosenberg, 2018)

Utdraget ovan beskriver Ekmans feminism som cis-normativ. Eftersom Rosenberg lyfter intersektionaliteten (som inte anses gå i linje med cis-normativiteten) som nödvändig tolkas det som att hon ser Ekmans feminism som en sämre variant, även om den också beskrivs som feminism. Det är alltså inte en likformig bild av feminismen som presenteras, men det drar ändå mot den deliberativa förståelsen då en sorts feminism ses som korrekt.

“Det var ju precis en intersektionell analys jag försökte göra med mina frågor om kön, könsidentitet, sexualitet och etnicitet – men att tillämpa intersektionalitet på den här frågan är tydligen alltför farligt.” (Ekman, 2018b)

“Detta ringaktande av kvinnors kamp och kvinnors verklighet går igenom samtliga svar.” (Ekman, 2018b)

Ekman svarar på Rosenbergs kritik om att hennes analys inte är tillräckligt intersektionell genom att mena att den visst är det. Detta tolkas som att bilden av intersektionalitetens vikt är gemensam, men att förståelsen för vad som ingår i begreppet inte är det. Vidare visar det att båda menar att deras feminism är den korrekta även om den skiljer sig åt, vilket förstås som en strävan efter konsensus men ett tecken på att detta misslyckas. Även när Ekman hävdar att övriga inte tar hänsyn till kvinnors kamp visar hon på en konsensusförståelse av feminism, i linje med den deliberativa demokratin.

“När sen Tiina Rosenberg avfärdar Ekmans feminism [...] påminns jag om anledningen till att jag lämnade Fi redan på grundarstadiet. Det var när jag blev mobbad för att i likhet med historiens alla feminister tro på systerskap som politisk strategi.”(Witt-Brattström, 2018)

“Avslutningsvis: observera att utan feminismens pionjärer skulle vi inte ha varit här och kunnat debattera om vi bör eller ej bör avskaffa beteckningen kvinna. [...]

Att konstaterandet av en dylik självklarhet väcker sådant rabalder år 2018 är en skandal.” (Witt-Brattström, 2018)

Witt-Brattström skriver att hon och alla historiens feminister tror på systerskap som politisk strategi, och beskriver således en enhetlig och konsensuspräglad feminism. Samtidigt beskriver hon hur denna inställning gjort att hon upplevt sig ovälkommen i partiet Feministiskt initiativ. Således beskriver hon en brist på öppenhet till olika perspektiv samtidigt som hon beskriver att hennes eget varit historiskt dominerande. I den beskrivningen finns både en referens till ett deliberativt konsensus och en bild av att samtalsklimatet inte varit i enlighet med någon av idealen. Även i det andra utdraget beskrivs feminismen som något relativt beständigt. Historiska feminister åberopas återigen, denna gång som något att känna tacksamhet för. Hon beskriver också att det är “skandalöst” att frågan väckt rabalder, vilket ligger närmast en deliberativ förståelse där frågan ses som redan avhandlad.

“Även i de mest progressiva av kretsar, som exempelvis den feministiska rörelsen, finns alltid spår av revirtänkande, och i värsta fall närmast obegripligt sipp positionering”
(Montelius, 2018)

Feminismen beskrivs av Montelius som progressiv, men också som präglad av positionering och stagnerade tankar. Då detta beskrivs i negativa ordalag tolkas det som att Montelius förespråkar ett agonistiskt ideal där pluralismen erkänns och diskussionen får ta plats.

“Transrörelsen och hbtq-rörelsen har länge fört en dialog med feminister [...]. Vilket resulterat i en gryende förståelse för behovet av intersektionalitet och transperspektiv, även i jämställdhetssammanhang.”(De Bourg m.fl 2018)

“Slutligen, Ekis uppmålade bild av transrörelsen som ett hot mot feminismen och transkvinnor som trojanska hästar som infiltrerar feminismen är djupt obehaglig [...].

I en tid där fascismen och könsförtrycket flyttar fram sina positioner behöver vi en bred och stark feministisk rörelse. Hotet är patriarkatet, inte transpersoner. Feminismens framtid ligger i att vara en inkluderande, intersektionell rörelse. En rörelse som solidariserar sig med andra utsatta grupper och låter fler röster höras [...].”(De Bourg m.fl 2018)

Här beskrivs feminismen som något som utvecklats genom diskussionerna och är möjlig att forma genom kunskap. Detta anses passa överens med båda idealen. I det andra utdraget beskrivs att feminismen har en tydlig gemensam fiende i patriarkatet och ett gemensamt behov av att vara stark och bred, inkluderande och intersektionell. Eftersom detta är ett sätt att förstå feminismen som enhetlig blir det en typ av konsensusbild, med en korrekt feminism som alla borde ansluta sig till och där fokuset läggs på externa fiender istället för intern diskussion.

“En feminist är tydligen endast välkommen till Roks om hen tycker exakt som i organisationens åsiktsdokument. Att kvinnorörelsen, i vilken radikala Roks bedriver ett oundgängligt arbete för hotade och misshandlade systrar, tystar en annan kvinna är faktiskt skamligt. Det tyder också på en läskig antiintellektualism, där åsikter ska sväljas som vore de dogmer, omöjliga att ifrågasätta.” (Olsson, 2018)

Eftersom Olsson här menar att ROKS utesluter delar av feminismen utifrån åsikter och är skeptisk inför detta förespråkar hon en bred feminism där flera olika åsikter får plats utan att uteslutas. Hon frångår därför konsensusidealet och förespråkar en mer agonistisk förståelse som präglas av pluralism.

4.3 Hur beskrivs målet med texten och debatten?

Den tredje frågan undersöker om diskussionen beskrivs som nödvändig och konstruktiv i sig, på det sätt Mouffe förespråkar, eller om den snarare ses som en väg mot att nå konsensus på det sätt Habermas förespråkar. För att förenkla analysen tolkas en strävan efter att övertyga stämman bättre överens med det deliberativa strävandet att nå resultat i diskussionen än agonismens syn på konflikten som omöjlig att undvika, även om det även i ett agonistiskt samtal finns en vilja att övertyga motståndaren. I de fall där textens mål inte utskrivs tydligt är det artiklarnas avslutning som används då dessa anses visa vad skribenterna vill understryka mest.

“Frågan är då vad vi gör med den halva av mänskligheten som föds med XX-kromosomer och som har gemensamt att de får bröst, vagina, mens och kan (oftast) bli gravida. Den grupp som riskerar i högre grad att aborteras, könsstympas, nekas skolgång, våldtas, giftas bort som barn, misshandlas i hemmet, få lägre lön, utsätts för sexuella trakasserier, diskriminering på arbetsmarknaden och utföra större delen av hemarbetet – ska denna grupp inte ha något eget namn alls?” (Ekman, 2018a).

Ekman ställer frågor, och manar således till ökad diskussion i enlighet med det agonistiska idealet. Samtidigt tolkas det som att samtalet ska öka med syftet att nå ett annat mål än det som Ekman menar att samhället är på väg mot nu. Med Mouffes begreppsapparat tycks hon vilja byta ut den nuvarande hegemonin mot en annan. Därför försöker Ekman övertyga om sin ståndpunkt snarare än att se diskussionen som ett mål i sig, vilket tolkas som en strävan i linje med det deliberativa idealet.

“Feministers tid och kraft är alldeles för dyrbar för att ägna åt att gräla om könsidentitet, när vi borde lägga all kraft på att motverka köns- och kvinnoförtryck.” (Hymna Ramnehill, 2018)

Att hävda att konflikt inte är en del av feminismen och att det inte är något som feminister ska ägna sig åt är ett sätt att antyda att den kan undvikas genom konsensus. Detta tolkas vara i linje med det deliberativa idealet.

Det har varit en kamp för oss och många andra att få våra verkligheter som kvinnor erkända av samhället. [...] Oavsett åt vilket håll pendeln svänger hamnar transkvinnor alltid i skottgluggen (Noaksson – Rapp, 2018).

Noakssons och Rapps text handlar mer om sakfrågan än samtalet, det syns exempelvis i utdraget ovan som avslutar artikeln. Målsättningen är att övertyga och nå ett svar snarare än att fortsätta utveckla diskussionen, vilket främst är i linje med det deliberativa idealet.

“Jag skriver inte det här för att jag hyser förhoppningar om att få Kajsa Ekis Ekman på bättre tankar. [...] Jag skriver för att hon inte ska stå oemotsagd som representant för vänstern.” (Farrokhzad, 2018)

“Jag skriver för att jag hoppas att någon annan ska svara nästa gång det är kring mitt liv konflikten kretsar.” (Farrokhzad, 2018)

Farrokhzad skriver att målet inte är att övertyga Ekman. Detta tolkas inte vara i linje med det deliberativa idealet eftersom det inte tyder på att skribenten är ute efter att nå konsensus. Istället ligger det närmare det agonistiska perspektivet eftersom diskussionen anses ha ett värde i sig och vikten av att alla åsikter får höras lyfts. Genom att hänvisa till framtida konflikter visar Farrokhzad även på en bild av feminismen som något som kommer fortsätta diskuteras och skapa konflikt. Även detta anses ligga närmast det agonistiska idealet.

“Samtidigt uppstår genom historien alltid frågor om relationen mellan erfarenheter och tankefigurer och dessa frågor är värda att debattera eftersom de inte existerar i ett vakuum, utan påverkar och griper in i andra sätt att klassificera, begripa och förändra verkligheten.” (Björk, 2018)

Det här utdraget avslutar Björks text och utgör ett svar på frågan eftersom det hänvisar till vikten av fortsatt samtal och att ifrågasätta tidigare förståelser. Detta tolkas som en agonistisk inställning.

“Denna paranoida fantasi om inkräktare som stulit något viktigt från ”oss” strider mot tanken om den välfärdsstat som tillhör oss alla. "Alla ska med" är ju rentav en slogan för välfärdsstatsidén.

Det finns nog plats för oss alla, oavsett kromosomuppsättning.” (Rosenberg, 2018)

Det här utdraget avslutar Rosenbergs text och besvarar frågan genom att uttrycka strävan efter att alla ska få plats. Strävan i sig är i linje med båda idealen, men lägger särskild vikt vid pluralismen. Det kan också tolkas som en strävan efter att avsluta debatten genom slutsatsen att alla får plats, så länge inkluderingen förstås på det sättet skribenten menar. Således tolkas utdraget vara i linje med båda idealen.

“Arrangörerna till årets Women’s march i USA förbjöd demonstranter att ha på sig så kallade fittmössor då det var ”transfobiskt” att referera till kvinnlig biologi, trots att mössorna uppstod som svar på Donald Trumps uttalande ”grab’em by the pussy” om just kvinnlig biologi. *Vaginamonologerna* har censurerats på flera platser av samma anledning.” (Ekman, 2018b)

Här beskriver Ekman hur kritik mot hennes förståelse av kön har lett till uteslutning och censur av vad hon menar är feministiska symboler. På så sätt tolkas målet vara att mana till en öppnare diskussion snarare än att nå tydliga svar i sakfrågan, vilket tolkas som en agonistisk strävan.

“Att konstaterandet av en dylik självklarhet väcker sådant rabalder år 2018 är en skandal.” (Witt-Brattström, 2018)

Witt-Brattström ifrågasätter de diskussioner som väckts, hennes mål tolkas således vara att övertyga snarare än att bidra till och utveckla samtalet. Bilden av samtalet som onödigt delas inte med någon av idealen, samtidigt finns en bild av resultatet som möjligt och önskvärt, vilket främst är i enlighet med den deliberativa demokratin.

“Även vi som inte är transpersoner kan ha stor nytta av att bilda oss på området. Själv vill jag inte tillhöra ett system som vänder sitt ansikte från kvinnor som inte liknar mig tillräckligt.

Kromosomerna kvittar mig lika. Berätta vem du är i stället.” (Montelius, 2018)

Genom att beskriva det system Morelius menar att hon vill tillhöra och understryka att kromosomerna inte spelar någon roll uttrycker hon sin ståndpunkt i frågan och verkar vara ute efter att övertyga och positionera sig snarare än mana till mer debatt, det tolkas som ett uttryck för det deliberativa idealet. Samtidigt lyfter hon vikten av att bilda sig, lyssna och uppmana till berättande, vilket är i linje med båda idealen.

“Kajsa Ekis Ekman är besviken över att hon inte får svar på sina frågor [...]. Vi vill gärna bidra till större förståelse för hur transpersoner ser på begreppen.” (De Bourg m.fl 2018)

“Hotet är patriarkatet, inte transpersoner. Feminismens framtid ligger i att vara en inkluderande, intersektionell rörelse. En rörelse som solidariserar sig med andra utsatta grupper och låter fler röster höras än vita vävlönade ciskvinnor med god tillgång till medier och ledarspalter.” (De Bourg m.fl 2018)

Även om skribenterna i den här texten besvarar frågor och beskrivs vilja bidra till samtalet ställs inga vidare frågor, och syftet tolkas vara att skribenterna vill övertyga meningsmotståndare och läsare om sin sanning snarare än att fortsätta diskutera. Detta tolkas framförallt vara i linje med det deliberativa idealet.

“En feminist är tydligen endast välkommen till Roks om hen tycker exakt som i organisationens åsiktsdokument. Att kvinnorörelsen, i vilken radikala Roks bedriver ett oundgängligt arbete för hotade och misshandlade systrar, tystar en annan kvinna är faktiskt skamligt. Det tyder också på en läskig antiintellektualism, där åsikter ska sväljas som vore de dogmer, omöjliga att ifrågasätta.” (Olsson, 2018)

Det här utdraget besvarar frågan med att syftet är att kritisera ROKS beslut om uteslutning. Eftersom det handlar om att förespråka Ekis rätt att delta i samtalet anses detta vara i linje med båda idealen.

“Är det något man lärt sig av de senaste årens politiska utveckling så är det att inga segrar någonsin är vunna.” (Hadley-Kamptz, 2018)

I det här utdraget lyfts bilden av att debatten är ständigt pågående utan att detta beskrivs som ett problem. På så sätt erkänns pluralismen och diskussion förespråkas, i linje med det agonistiska idealet.

“I morgon fortsätter debatten om huruvida könet sitter i kroppen eller knoppen. Den som vill ha åsiktskorrigerade kultursidor får leta någon annanstans.” (Linderborg, 2018)

Även i det här utdraget synliggörs en strävan efter en fortsatt öppen och bred debatt och en öppenhet inför att samtalet kommer att fortsätta utan ett direkt resultat, vilket också anses vara i linje med agonismen.

5. Avslutning

I den avslutande delen diskuteras resultatet av analysen, avsnittet avslutas med undersökningens slutsats.

5.1 Diskussion

I analysen framkommer att kopplingar till de deliberativa och agonistiska idealen kan göras på flera olika sätt, i hur skribenterna beskriver varandra, debatten, feminismen och målsättningen. Båda teorierna är framträdande, i ungefär samma utsträckning. Den största skillnaden syns mellan analysfrågorna snarare än mellan texterna eller sidorna i debatten. Den första frågan domineras av ett agonistiskt synsätt, den andra av ett deliberativt och den tredje av båda i ungefär samma utsträckning. Det finns också flera exempel där utdragen uppfyller idealen i samma utsträckning i samma fråga. Det innebär att de flesta skribenterna uttrycker sig i linje med båda idealen i samma text. Att förespråka det agonistiska idealet i fråga om debatten och det deliberativa i fråga om feminismen innebär en återkommande inställning av att diskussionen är viktig och önskvärd överlag, men att det i just det här fallet finns ett rätt svar att komma fram till.

Att olika ideal eftersträvas inom och mellan texterna kan anses vara ett problem eftersom teorierna bygger på fundamentalt olika antaganden. Att förespråka ett ideal i allmänhet och det andra i just den här frågan påverkar argumentationens logik och konsistens negativt. Att olika skribenter ser på samtalet på olika sätt kan också försvåra kommunikationen. Samtidigt kan det i viss utsträckning förklaras med aspekterna som idealen har gemensamt, som att samtalet ska vara jämlikt och autonomt (Möllers, 2018:424; Mouffe, 2013:49). Sådana argument åberopas vid ett par tillfällen, exempelvis när Hadley-Kamptz och De Bourg, Krantz och Romson påpekar att transpersoners rätt till liv och jämlikhet ifrågasätts genom ansatsen i debatten (Hadley-Kamptz, 2018; De Bourg m.fl 2018). Att kunna delta i debatten på lika villkor är en fundamental del av båda teorierna, och i ljuset av den samstämmigheten väcks frågan om ifall idealen kan hantera alla debatter på samma sätt eller om grundläggande inkluderingsfrågor behöver avhandlas innan idealen i sin helhet kan appliceras.

Det råder uppenbarligen ingen enighet kring vilka som ska omfattas av den feministiska kampen, och för att ett resultat ska uppnås på ett legitimt sätt enligt teorierna behöver alla ha en jämlik plats i diskussionen redan innan den börjar. Jämlikhet behandlas som ett entydigt krav som antingen uppfylls eller inte. Teorierna är inte tydliga med var gränsen för tillräcklig inkludering och autonomi går eller om det finns någon artskillnad i debatter som rör inkluderingsfrågor och hur dessa isåfall ska hanteras. Med tanke på att frågan innebär stor splittring inom en grupp som annars förenas i sin syn på kön och jämlikhet torde problemen med jämlikhet i praktiken innebära ännu större problem i det demokratiska samtalet i stort. Teorierna erbjuder inget tydligt svar på hur sådana problem ska lösas eftersom de till största del tar vid där jämlikhet redan uppnåtts, vilket försvårar appliceringen av idealen i en praktisk demokratisk kontext. Det leder till att frågan om jämlikhet riskerar att fastna i ett cirkelargument där konkurrerande sidor utgår från sin egen definition av jämlikhet och inte kan diskutera frågan över huvud taget. En liknande situation uppkommer vid ett tillfälle med begreppet intersektionalitet i samtalet mellan Ekman och Rosenberg (Ekman, 2018b; Rosenberg, 2018).

En del av problemet uppstår när jämlikheten ställs mot andra delar av idealen, som det öppna samtalet. Olika delar av teorin ställs mot varandra även när det kommer till ROKS avbokning (Aretakis, 2018). Det är en handling som inte kan sägas gå i linje med något av idealen, men den förklaras med tidigare beslut inom föreningen, som sannolikt präglats av gedigen diskussion. I det här fallet hindrar det interna beslutet en öppen diskussion. Detta gör att olika samtal, demokrati i olika instanser, ställs mot varandra. Inte heller på det problemet erbjuder teorierna en tydlig lösning.

Att frågorna inte kan besvaras kan delvis förklaras med att teorierna är tänkta att beskriva det demokratiska samtalet i stort snarare än specifika debatter. Att undersöka hur debatten står sig gentemot demokratiteorier kan tyckas teoretiskt och långt ifrån verkligheten. Dessutom är det förenklade versioner av teorierna som används. Debattörerna har sannolikt ingen strävan efter att uttrycka sig i enlighet med ett visst ideal, och att applicera konstruerade teorier på material som inte gjort anspråk på att uppfylla idealen,

för att sedan påpeka att texterna inte är konsistenta i sin argumentation, kan ses som en svaghet med undersökningen och dess relevans. Jag anser dock att resultatet påvisar problem med hur både debatten och teorin hanterar jämlikhet, som är applicerbara även i andra kontexter. Det är dessutom tydligt att debatten inte bara handlar om ett avgränsat samtal på opinionssidorna. Oavsett hur man ser på samtalet är det tydligt att det får konsekvenser i verkligheten. Konsekvenserna som syns redan när ROKS avbokat Ekman från sin konferens blir ännu tydligare med den nya könstillhörighetslagen som röstades igenom 2024, 6 år efter att den undersökta debatten utspelade sig. Samtalen som försiggår under det demokratiska täcket påverkar lagförändringar, aktörers agerande och politiska beslut, precis som båda teorierna beskriver (Habermas, 2010:115; (Mouffe, 2013:36).

5.2 Slutsats

Frågeställningen besvaras med att den svenska feministiska debatten om transinkluderande feminism 2018 kan beskrivas i termer av ett deliberativt och ett agonistiskt demokratiideal på olika sätt. De flesta debattinläggen innehåller både delar som kan beskrivas som deliberativa och agonistiska, med andra ord saknas en sammanhängande bild av vilket ideal som är att föredra. Trots teoriernas olika grundantaganden kan detta till viss del förklaras med att sakfrågan rör inkludering och autonomi, som är en förutsättning för att debatten ska ses som giltig enligt båda idealen. Slutsatsen rör endast den aktuella debatten och är inte generaliserbar, men visar på tendenser som kan vara aktuella även i en mer övergripande kontext.

Referenser

Aretakis, Leonidas, 2018, "Kajsa Ekis Ekman avbokas från porrkonferens efter transdebatt", *Dagens Nyheter*, nyhetsartikel, 2018-02-21 (uppdaterad 2018-02-22). Hämtad 2024-05-17, [Elektronisk]

<https://www.dn.se/kultur-noje/kajsa-ekis-ekman-avbokas-fran-porrkonferens-efter-transdebatt/>

Bergström, Göran – Linda Ekström, 2018, "Tre diskursanalytiska inriktningar" s. 253-304 i Bergström, Göran – Kristina Boréus, (red.), 2018, *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Björkvall, Fredrik, 2024, "S rustar för intern splittring om nya könslagen: Har rutiner". *Aftonbladet*, nyhetsartikel, 2024-04-04. Hämtad 19-04-2024, [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/rlvVK3/s-rustar-for-intern-splittring-om-nya-konslagen-har-rutiner>

Björk, Nina, 2018, "Jag förstår inte vad transpersonerna menar", *Aftonbladet*, debattartikel, 2018-01-29. Hämtad: 2024-05-06, [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/a2Wm82/jag-forstar-inte-vad-transpersonerna-menar>

Boréus, Kristina – Göran Bergström, 2018, "Innehållsanalys" s. 43-88 i Bergström, Göran – Kristina Boréus, (red.), 2018, *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Brunell, Laura – Elinor Burkett, 2024, "feminism". *Encyclopedia Britannica*, Hämtad 19-04-2024. [Elektronisk] <https://www.britannica.com/topic/feminism>.

Brunkhorst, Hauke – Stefan Müller-Doohm, 2018, "Part I. Intellectual Biography" s. 1-25 i Brunkhorst, Hauke – Regina Kreide – Cristina Lafont (red.), 2018, *The Habermas Handbook*, New York : Columbia University Press

Butler, Judith, 2007, *Genustrubbel*, Göteborg: Daidalos

De Bourg, Gabrielle – Signe Krantz – Lukas Romson, 2018, “Hotet är patriarkatet – inte transpersoner”, *Aftonbladet*, debattartikel, 2018-02-20, hämtad 2024-05-08, [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/e1al0Q/hotet-ar-patriarkatet--inte-transpersoner>

Deitelhoff, Nicole, 2018, “Deliberation” s. 528-532 i Brunkhorst, Hauke – Kreide, Regina – Lafont, Cristina (red.), 2018, *The Habermas Handbook*, New York : Columbia University Press

Ekman, Kajsa “Ekis”, 2018a, “Könet i knoppen”, *Aftonbladet*, debattartikel, 2018-01-17 (uppdaterad 2018-02-26). Hämtad 2023-05-02, [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/wE8VAP/konet-i-knoppen>

Ekman, Kajsa “Ekis”, 2018b, “Ge mig svar – inte ordsallader”, *Aftonbladet*, debattartikel, 2018-02-08. Hämtad 2023-05-06 [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/rLErqa/ge-mig-svar-inte-ordsallader>

Esaiasson, Peter – Mikael Giljam – Henrik Oscarsson – Ann Towns – Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

Farrokhzad, Athena, 2018, “Feminism för dårar”, *Aftonbladet*, debattartikel, 2018-02-24 (uppdaterad 2018-01-26). Hämtad 2024-05-03 [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/Kvp5nE/feminism-for-darar>

Gripsrud, Jostein – Hallvard Moe – Anders Molander – Graham Murdock , 2010, “Editors’ Introduction” s. xiii-xxviii i Gripsrud, Jostein – Hallvard Moe – Anders Molander – Graham Murdock (red.), 2010, *The Idea of the Public Sphere: A reader*. Plymouth: Lexington Books

Habermas, Jürgen, 2010, “The public sphere: an encyclopedia article (1964)” i Gripsrud, Jostein – Hallvard Moe – Anders Molander – Graham Murdock (red.), 2010, *The Idea of the Public Sphere: A reader*. Plymouth: Lexington Books

Habermas, Jürgen, 2012, *Between facts and norms: contributions to a discourse theory of law and democracy*, Cambridge: polity press

Hadley-Kamptz, Isobel, 2018, “Ska vi debattera människors rätt att existera?”, *Expressen*, debattartikel, 2018-02-22 (uppdaterad 2021-07-02). Hämtad 2024-05-08 [Elektronisk]

<https://www.expressen.se/kultur/isobel-hadley-kamptz/ska-vi-debattera-manniskors-ratt-att-existera/>

Hedberg, Sofia – Julia Lindvall, 2024, “Ulf Kristersson om nya lagen om konststillhörighet: ‘Hade personligen hellre sett 18-årsgräns’ “. *SVT Nyheter*, nyhetsartikel, 2024-04-05. Hämtad 2024-04-19 [Elektronisk]

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/konslagen-splittrar-moderaterna>

Hymna Ramnehill, Maria, 2018, “Ekis Ekman sprider skrämselfpropaganda om transkvinnor”, *Göteborgsposten*, debattartikel, 2018-01-18 (Uppdaterad 2024-01-31). Hämtad 2023-05-02 [Elektronisk]

<https://www.gp.se/kultur/ekis-ekman-sprider-skramselpropaganda-om-transkvinnor.e3625243-7422-44c6-a0f5-fae503f8f041>

Lindensjö, Bo, 1999, “Demokrati” i SOU 1999:77: *Demokrati och medborgarskap*, [Elektronisk]

<https://data.riksdagen.se/fil/8F01D060-CFC6-4F0C-905A-2BC2CA494D8D>

Lindh, Adam, 2024, “Riksdagen röstade igenom omtvistad konststillhörighetslag”. *SVT Nyheter*, nyhetsartikel, 2024-04-17. Hämtad 2024-04-19, [Elektronisk]

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/riksdagen-rostade-igenom-omtvistad-konstillhorighetslag>

Linderborg, Åsa, “Vår tid är en svår tid för ’fel’ åsikter”, *Aftonbladet*, debattartikel, 2018-02-25. Hämtad 2024-05-09 [Elektronisk]

<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/kaQ5yj/var-tid-ar-en-svar-tid-for-fel-asikter>

Lykke, Nina, 2017, “Kön/genus” s.53-64 i Freidenvall, Lenita – Jansson, Maria (red.), 2017, *Politik och kön: feministiska perspektiv på statsvetenskap*, Lund: Studentlitteratur

Montelius, Martina, 2018, “Jag betackar mig för ditt systerskap, Ebba”, *Expressen*, debattartikel, 2018-02-15 (uppdaterad 2021-02-07). Hämtad 2024-05-07 [Elektronisk] <https://www.expressen.se/kultur/jag-betackar-mig-for-ditt-systerskap-ebba/>

Mukhtar-Landgren, Dalia – , Per-Anders Svärd, 2013, “Radikal demokrati: Hegemoni, antagonism och liberalismens gränser. Introduktion till Chantal Mouffe” s. 9-29 i Mouffe, Chantal, 2013, *Agonistik*, Stockholm: Atlas

Mouffe, Chantal, 2013, *Agonistik*, Stockholm: Atlas

Möllers, Christoph, 2018, "Democracy, Law and Society" s.417-431 i Brunkhorst, Hauke – Regina Kreide – Cristina Lafont (red.), 2018, *The Habermas Handbook*, New York : Columbia University Press

Noaksson, Ella – Hedvig Rapp, 2018, "Kön – en kamp på liv och död, *Aftonbladet*, debattartikel, 2018-01-22, uppdaterad 2018-01-26. Hämtad: 2024-05-03 [Elektronisk] <https://www.aftonbladet.se/kultur/a/Xw6pPn/kon--en-kamp-pa-liv-och-dod>

Ohlsson, Åsa, 2018, "Kajsa Ekis Ekmans inställda gig – konflikter och konsekvenser", *Kvinnotryck*: nummer 1 2018, [Elektronisk] <https://www.roks.se/sites/default/files/2018-06/Kvinnotryck%201-2018.pdf>

Olsson, Karin, 2018, "Skamligt att Roks portar Kajsa Ekis Ekman", *Expressen*, debattartikel, 2018-02-21 (uppdaterad 2021-06-22). Hämtad 2024-05-08 [Elektronisk] <https://www.expressen.se/kultur/karin-olsson/skamligt-att-roks-portar-kajsa-ekis-ekman/>

Seiler Brylla, Charlotta – Gustav Westberg, – Daniel Wojahn, 2018, "C som i kritik" s. 9-36 i Seiler Brylla, Charlotta – Gustav Westberg, – Daniel Wojahn (red.), 2018, i *Kritiska text- och diskursstudier*. Huddinge: Södertörns högskola

Sundin, David – Suzanne Osten – Petra Tötterman Andorff ... Sussie Hedlund, 2024, "Det finns inga belägg för "könskaos" med ny lag". *Expressen*, debattartikel, 2024-04-05. Hämtad 19-04-24. [Elektronisk]

<https://www.expressen.se/debatt/det-finns-inga-belagg-for--konskaos-med-ny-lag/>

Sveriges Kvinnoorganisationer, 2024, "Kritik mot förslaget till ny konststillhörighetslag", hämtad 19-04-2024. [Elektronisk]

<https://sverigeskvinnoorganisationer.se/kritik-mot-forslaget-till-ny-konstillhorighe-tslag/>

Rosenberg, Tiina, 2018, "Kajsa Ekis Ekmans feminism blir till förtryck", *Expressen*, debattartikel, 2018-01-31 (uppdaterad 2021-06-22). Hämtad 2024-05-06 [Elektronisk]

<https://www.expressen.se/kultur/ide/kajsa-ekis-ekman-skuldbelaggar-transpersoner/>

Wenman, Mark, 2013, *Agonistic Democracy: Constituent Power in the Era of Globalization*, Cambridge : Cambridge University Press

Winther-Jørgensen, Marianne – Louise Phillips, 2000. "Diskursanalys som teori och metod." Lund:Studentlitteratur.

Willfors, Signe, 2018, "Så har turerna gått kring Kajsa Ekis Ekman och transfeminismbråket", *SVT Nyheter*, nyhetsartikel, 2018-03-07 (uppdaterad 2018-06-07). Hämtad 2024-04-19 [Elektronisk]

<https://www.svt.se/opinion/kajsa-ekis-ekman-och-transfeminismbraket-detta-har-hant>

Witt-Brattström, Ebba, 2018, "Är det feminism att avskaffa kvinnan?", *Expressen*, debattartikel, 2018-02-14 (uppdaterad 2022-06-21). Hämtad 2024-05-07, [Elektronisk]

<https://www.expressen.se/kultur/ide/forneka-inte-kraften-i-systerskapet-feminister/>

Wodak, Ruth – Michael Meyer, 2009. "Critical discourse analysis: history, agenda, theory and methodology" s.1-33 i Wodak, Ruth – Michael Meyer (red.), 2009, *Methods of Critical Discourse Analysis*. 2:e upplagan, London: Sage